

primo, hoc sacramentum solis verbis a sacerdote prolatis confici, ita ut verba in omni proprietate et rigore sumpta sint ad hunc effectum necessaria. Est certa conclusio ex definitione Concilii Florent., ubi dicit, verba esse formam, qua conficitur hoc sacramentum; utitur autem proprie nomine verborum, sicut in baptismō, confirmatione, et aliis similibus sacramentis; et ita universa Ecclesia intelligit; et est antiqua traditio SS. Patrum. Unde Iren., lib. 5, c. 2: *Quando mistus calix, et fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia corporis et sanguinis Christi.* Et Greg. Nys., in ser. Catech., cap. 37, dicit, panem in corpus mutari per verbum Dei. Hier., epist. 4, ad Heliod: *Sacerdotes (inquit) proprio ore corpus Domini conficiunt, quæ verba habentur etiam in epist. 4 Pontiani P.; et apud Damas., epist. 3 ad Steph., c. 9; et Felicem II, epist. 4, in principio. Ratio a priori sumenda est ex Christi institutione, quæ ex illius facto, quo verbis consecravit, et verbis quæ adjunxit: Hoc facite, et Ecclesiæ declaratione satis constat. Congruentia vero sumi potest, primo ex generali ratione sacramentorum novæ legis, quæ habere oportuit expressam significationem; verba autem expressius significant, quam res. Secundo, quia verba sunt aptum instrumentum sensibile, ut, sicut ipse dixit, et factum est, ita minister in persona ejus loquendo operetur, sicut Ambrosius dixit.*

4. *Consecrationis verba certa sunt et præscripta.* — Dico secundo: verba, quibus hoc sacramentum conficitur, sunt certa, et præscripta. Est de fide ex eodem Concil. Florent. Indicatur etiam in Trident., sess. 13. Probatur ex doctrina sacramentorum in genere; requiruntur enim in omnibus sacramentis formæ certæ et determinatae, non tantum propter instructionem, sed etiam propter consecrationem et institutionem sacramenti. Optimum est testimonium August., 2 contra Faust.: *Panis noster et calix non quilibet, sed certa consecratione mysticus fit nobis; proinde quod non ita fit, quamvis sit panis et calix, non sacramentum est religionis, sed alimentum refectionis, nisi quod benedicimus et gratias agimus Domino in omni munere suo.* Orig., Matth. 15: *Non materia panis, sed super illum dictus sermo est, qui prodest.* Et hoc sensu saepe inquiunt Patres, hoc sacramentum confici verbis celestibus, verbis Dei, verbis Christi, quorum statim testimonia referam. Rationes sunt eadem, quæ præce-

dentis conclusionis. Prima, quia Christus ita fecit, faciendumque præcepit et instituit. Secunda, quia oportuit, verba sacramentorum esse certa et prescripta, tum propter certorem, et expressiorem significationem; tum propter majorem effectus certitudinem. Quæ ratio in hoc sacramento maxime locum habet, nam, cum præsentia Christi per verba fiat, ut de illa certi esse possimus, oportuit, verba esse definita, ac certa, ut illis prolatis certum esse possit, Christi corpus adesse. Intelligenda est autem haec conclusio de certis verbis, non quoad materiale sonum, sed quoad sensum et significationem, juxta doctrinam de sacramentis in genere; que in sequentibus magis explicabitur, magisque ad præsentem formam accommodabitur. Hinc constat delirum esse hereticorum, hoc sacramentum confici legendo epistolam aliquam, aut partem Evangelii. Tum quia antiquior est ritus consecrationis, quam, vel Epistole Pauli, vel Joannis Evangelium. Tum quia saepe haec non leguntur, vel certe a diacono, vel subdiacono; demum, quia in Evangelio Joannis nec habetur institutio hujus sacramenti, nec forma, sed promissio dunfaxat; in Epistola autem ad Corint. narratur institutio hujus sacramenti, quæ ex tali narratione non pendet; sed eadem esset, quamvis Paulus illam Epistolam nunquam scripsisset.

5. *Verba consecrationis eadem sunt, quibus Christus conficit.* — Dico tertio: verba sufficientia, et necessaria ad hoc sacramentum conficiendum, sunt illa, quibus Christus illud conficit. Est de fide ex eisdem Conciliis, Florent. dicente: *Forma hujus sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit, vel (ut alia exemplaria habent) conficit sacramentum.* Trident., sess. 13, cap. 3; et colligitur ex cap. Cum Marthæ, de Celebr. Missarum, ubi dicitur, Christum conficiendo hoc sacramentum expressisse formam, qua hoc sacramentum conficitur. Unde, in c. Utrum sub figura, de Consecr. dist. 2: *Credendum est (inquit Augustinus, vel Paschasius) quod verbis Christi sacramenta conficiantur; cuius enim potentia creantur prius, ejus utique verbo ad melius procreantur.* Reliqua omnia, quæ sacerdos dicit, aut cleri chorus cantat, nihil aliud quam laudes, et gratiarum actiones sunt, aut certe obsecrations, et fidelium petitiones; unde sacerdos dicit prius, Evangelistarum verba assumens: *Qui pridie, quam pateretur, etc.; porro deinceps sunt verba, Dei potestate, et omni efficientia plena: Accipe*

*et manducate, Hoc est corpus meum; in hoc ergo corpus illud creatur. Sic etiam August., serm. 28 de Verbis Domini: Ante verba Christi panis dicitur; ubi Christi verba de prompta fuerint, jam non panis, sed corpus appellatur. Clarius Amb., 4 de Sacr., cap. 4: Quomodo potest quod panis est, corpus esse Christi? Consecratione. Consecratio igitur cujus verbis est et cujus sermonibus? Domini Jesu. Nam reliqua quæ dicuntur, laus Deo defertur, etc. Ubi venitur, ut conficiatur venerabile sacramentum, jam non suis sermonibus sacerdos, sed utitur sermonibus Christi. Christi ergo sermo hoc conficit sacramentum. Idem repetit cap. 5, et lib. de Iis qui initiantur, c. 9, et lib. de Bened. Patriar., c. 7; Chrys., hom. 2 in 2 ad Tim., in fine, inquit: *Sicut verba, quæ locutus est Christus, eadem sunt, quæ sacerdotes nunc quoque pronunciant, ita et oblatio eadem est.* Et homil. de Prod. Judæ: *Hoc est, inquit, corpus meum, hoc verbo proposita consecrantur.* Et Cypr., serm. de Cœna Domini: *Ex quo a Domino dictum est: Hoc facite in meam commemorationem, haec est caro mea, et hic est sanguis meus, quotiescumque his verbis, et hac fide actum est, panis ipse substantialis, et calix benedictione solemniter sacratus, ad totius hominis vitam salutemque profecit.* Sic etiam Hesych., lib. 6 in Lev., cap. 22, per virtutem Christi, et verborum a Deo prolatorum dicit, sacrificari ea, quæ in altari proferuntur. Similia sumi possunt ex Just., Apol. 2; et Cyr. Hier., Catech. 4, et aliis supra citatis. Ratio est eadem, quæ præcedentium conclusionum. Prima, quia Christus, postquam suis verbis conficit, dixit: *Hoc facite.* Respondent heretici, non dixisse, *Hoc dicite; sed: Hoc facite,* id est, consecrate. Sed contra, quia ipsum loqui est quoddam operari; ergo etiam illud potest comprehendendi sub illo verbo: *Hoc facite.* Deinde licet verum sit, illis verbis præcepisse, ut consecrarent, tamen etiam præcepit modum, quia alias non posset illis constare quomodo consecraturi essent; non præcepit autem aliud modum, nisi quem ipse exercuit. Unde egregie Damasc., lib. 4, cap. 14: *Dixit Deus, Hoc est corpus meum, et, hic est sanguis meus, et, hoc facite in meam commemorationem; atque omnipotenti ejus præcepto, donec ipse veniat, hoc efficitur (his enim verbis usus est, donec veniat), ac pluvia huic novæ segeti per consecrationem existit Sancti Spiritus vi inundans.* Denique cum præcepit ritum baptizandi, non dixit: *Dicite, Ego te**

*baptizo in nomine Patris, sed solum: Baptizantes eos in nomine Patris, etc.; ergo, sicut ex materia subjecta, et apostolica traditione intellexit Ecclesia, illis verbis præscriptam fuisse formam et ritum baptizandi, ita majori ratione in præsente, ex facto Christi, et subiunctis ejus verbis, *Hoc facite*, intelligimus, præscriptum esse ritum consecrandi. Et confirmatur, quia alioqui incertum reliquisset Christus, quomodo facienda esset consecratio. Unde inutile esse præceptum consecrandi, si modum non docuisset; ergo necessario dicendum est, utrumque verbis illis intendisse. Secundo est congruentia, quia sacerdos conficit in persona Christi, ut dicit Concilium Florent., et explicabimus sectione sequenti; ergo nulla verba aptiora sunt ad conficiendum, quam illa, quibus Christus conficit. Praeterea quia, cum hoc sacramentum sit admirabilius, et maxime declarans Christi omnipotentiam, maxime etiam decuit, ut verbis ejusdem Christi conficeretur; et ideo de nullo sacramento legimus, quod illud simul instituerit et fecerit, seu quod conficiendo illud instituerit, nisi de hoc. Unde neque alia verba instituit, nisi illa, per quæ conficit. Quod si, cum baptizatus est, ut Patres dicunt, vim regenerativam contulit aquis, multo magis, cum consecravit, verbis, quæ tunc protulit, largitus est consecrandi vim.*

6. *Prima illatio ex dictis.* — Ex his sequitur primo, ad consecrandum non esse necessarium totum canonem Missæ, loquendo de necessitate sacramenti; nam de Ecclesiastico præcepto postea dicemus. Patet, quia nec Christus totum canonem dixit, cum consecravit; nec in Ecclesia semper fuit in usu totus canon, neque eodem modo. Nam licet ab initio nascentis Ecclesiæ aliquid ejus inchoatum fuerit, tamen non semper integre ac perfecte fuit præscriptus, sed temporis successu auctus est, partimque mutatus, ut constat ex antiquis liturgiis, et ex Dionysio, cap. 3 Eccl. Hier.; et Justin., Apolog. 2; et Clem., lib. 8 Constit., cap. 12 et 17. Quinimo addit Greg., lib. 7 Registri, epist. 63, tempore Apostolorum, solam orationem Dominicam adjungi solitam verbis consecrationis. De qua re videri potest Gabr., lect. 5 in canon., et Guil. Durand., lib. 4 Ration., cap. 34.

7. *Secunda.* — Secundo sequitur, non omnia verba et orationes, que in Missa proferuntur, ante verba, quibus Christus consecravit, esse simpliciter necessaria ad conficiendum hoc sacramentum, sive sint verba

Ecclesiæ, ut illa: *Communicantes, et memoriam venerantes, etc., sive Evangelistarum, ut illa: Simili modo, postquam cœnatum est, etc.* Patet iisdem rationibus, quia verba Ecclesiæ nec semper adhibita sunt, nec Ecclesia potest instituere aliquid necessarium. Unde Dionys., Clem., Ambr., et alii Patres supra citati aperte docent, orationes omnes, quæ antecedunt verba Christi, esse, ut ita dicam, cæremoniales, et prævias, non vero simpliciter necessarias. Et ex eisdem Patribus et rationibus constat altera pars de verbis Evangelistarum et Pauli, quia Christus ad consecrandum non dixit illa, sed fecit id, quod per ea refertur; ostensum est autem, sola verba Christi esse sufficientia ad consecrandum. Et confirmatur, nam antequam Evangelistæ, et Paulus scriberent similia verba, fiebat in Ecclesia consecratio, et tamen non recitabantur ea verba. Tandem, quod significatur per illa verba, non est essentiale nec necessarium ad conficiendum hoc sacramentum; non enim est necesse, ut sacerdos accipiat panem in manus; neque ut præmittat aliam benedictionem, nec gratiarum actionem; ergo nec verba ipsa erunt simpliciter necessaria. Contra hanc partem referri solet opinio Scoti, quam tractabimus disputatione sequente, in princ.

8. *Tertia.* — Tertio sequitur, nec verba, nec orationes, quæ adjunguntur post verba Christi, esse necessaria simpliciter ad consecrandum. Hoc est jam omnino certum de fide, et primum constat ex principio posito, quod hoc sacramentum conficitur verbis Christi, ut Concil. Florent. dixit, et Sancti supra citati; ergo tantum verba Salvatoris sunt necessaria. Confirmatur primo, quia statim ac Christus dixit, hoc esse suum corpus vel sanguinem, caput esse verum, quod dixit, et consecratio perfecta fuit, ut docuit Trident., sess. 13, cap. 4; et statim subjunxit: *Hoc facite in meam commemorationem, quæ verba sine dubio non sunt necessaria ad consecrationem, cum supponant factam; ergo multo minus quælibet alia necessaria erunt.* Patet consequentia, quia implendo verbum illud Christi: *Hoc facite, sufficieret fit consecratio.* Sed fortasse pro Graecis aliquis dicet, Christum ante illa verba panem benedixisse, quam benedictionem probabile est, ut supra vidimus, fuisse orationem sive deprecationem aliquam præviā, qua tanti mysterii sanctificationem a Patre postulavit; sic igitur dicet, ex facto Christi colligi aliquam orationem vel depre-

cationem esse necessariam, quamvis fortasse necessarium non sit, ut fiat his verbis, aut illis; nam idem est substantialis sensus, ut in variis liturgiis videtur licet. Unde etiam Catherin., op. de Verbis consecr., circa finem, existimat, deprecationem esse necessariam, quamvis interdum anteponi possit, interdum postponi aliis verbis Christi. Et consequenter sentit, quando deprecatione anteponitur, ut nunc fit in Ecclesia Latina, statim post verba Christi, incipere ipsum esse in sacramento; si vero postponatur, non incipere donec fiat deprecatione, in quo gravissime errat, ut dicam statim.

9. Cæterum hæc Græcorum fuga facile refellitur, tum quia valde incertum est, fueritne Christi benedictio oratio prævia, a consecratione distincta, et qualis fuerit; verba autem ad consecrationem necessaria certa esse oportet; tum etiam quia esto, admittamus illam orationem, nullo fundamento dicitur necessariam esse, cum adhiberi potuerit solum propter exemplum, ut miraculi magnitudinem commendaret, ut Joan. 11, et alias sæpe facere solebat. Praesertim, quia non omnia, quæ tunc fecit Christus, de necessitate consecrationis sunt; alias omnino necessarium erat sumere panem in manus, levare oculos, gratias agere, et similia; ergo ex traditione Ecclesiæ, et præcisa verborum significatione ac veritate est discernendum, quid sit simpliciter necessarium; Ecclesia autem nunquam judicavit, aliam deprecationem esse necessariam, cum nec semper illam adhibuerit, nec semper eodem modo illa usa fuerit, neque eodem tempore. Unde secundo confirmatur, quia, sicut in facto Christi, ita etiam nunc in consecratione, quæ fit per ministros Christi, statim post illa verba: *Hoc est corpus meum, nullo superaddito, est Christus præsens sub speciebus panis;* ergo alia verba necessaria non sunt. Antecedens de fide est, et satis constat ex usu Ecclesiæ, nam statim, illis verbis finitis, Christi corpus adorandum populo proponitur. Respondet Catherinus, in Ecclesia Latina ita fieri, quia jam præcesserat deprecatione, quod temere et sine fundamento dictum est, tum quia Ecclesia et Patres non tribuunt efficaciam deprecationi præcedenti, sed verbis Christi; tum etiam quia nullus Catholicorum censet, aliquam orationem ex his, quæ præcedunt in canone Missæ ante verba Christi, esse ita necessariam, ut si fortasse, vel oblivione, vel malitia mutetur, consecratio non teneat, quia non est defectus essentialis, sed cæremonialis

duntaxat. Præterea, quia etiam in Ecclesia Græca creditum est, adesse Christum post ipsius verba, etiam si deprecatione subjiceretur; quod recte probat Bessarion, lib. de Verbis consecrationis, quia etiam ex usu antiquorum Græcorum, statim ac verba Christi super oblata proferebantur, populo adoranda proponebantur, quod ex antiquis liturgiis colligere licet, praesertim Basili, et Chrysost., in quibus statim post illa verba: *Hoc est corpus meum, ostenditur populo corpus Christi,* et populus respondet *Amen,* quasi huic veritati consentiens; nam, ut recte dicit Leo P., serm. 6 de Jejunio septimi mensis: *Frustra ab illis respondetur, Amen, qui non credunt adesse vere corpus et sanguinem Domini.* Unde in Missa Æthiopum, post verba consecrationis dicit populus: *Amen, amen, amen, credimus et confidimus, te laudamus Deus noster, hoc vere corpus tuum est;* et similia repetunt post verba calicis. Denique Græci in Florent., sess. 25, hanc veritatem confessi sunt; nam ex eorum antiquis Patribus, Chrysost., Damasc. et Cyrill., evidenter colligitur. Ultimo confirmatur hæc veritas, quia in omni sacramento verba formæ sufficiunt ad effectum ipsius formæ, neque indigent alia precatione adjuncta, ut constat ex doctrina de sacramentis in genere, et de baptismo specialiter docuit Augustin., lib. 6 de Baptism., cap. 25, et est eadem ratio de reliquis; nam, licet in extrema unctione requiratur oratio deprecativa, tamen illa non est adjuncta formæ, sed est ipsa forma, sic a Christo instituta propter specialem rationem illius sacramenti; deprecatione autem ab Ecclesia adjuncta nunquam requiritur ad efficaciam formæ; ergo multo minus requiritur in hoc sacramento. Probatur consequentia, non solum a paritate rationis, sed etiam ex majori nobilitate hujus sacramenti; et quia in eo speciali modo operatur minister in persona Christi, et utitur verbis ejus, representans illum. Item, quia alias valde ambigua, et indeterminata esset hæc forma, et efficacia ejus. Unde enim constaret, quando esset facta oratio vel deprecatione necessaria? Denique veritas illorum verborum valde esset incerta; neque ex illa satis posset convinci infallibilis Christi præsentia, quia sæpe non fieret, si non esset facta sufficiens deprecatione; et tunc esset falsa forma. Vel, si dicatur esse quasi suspensa, donec fiat precatio, eadem ratione poterit dicere alius hæreticus, esse suspensam usque ad usum, vel ad aliud tempus pro-

in pace et esto sana a plaga tua, ubi non cedit novum beneficium, sed ostendit beneplacitum suum, ut sanitatem sibi concessa fruatur; ita ergo potuit Ecclesia, illa oratione, divinum hoc beneplacitum postulare. Quæ responsio placuit Gentiano Herveto in praestatione ad libr. Nicolai Cabasilæ.

12. *Tertia.* — Tertio, intelligendo orationem illam deprecatorie et per illam postulari consecrationem, dicunt aliqui, quamvis posterius tempore fiat, tamen referri ad ipsummet tempus consecrationis; nam, licet hæc successive fiant, quia non potest homo simul omnia explicare, tamen ita geruntur, ut ad idem instans consecrationis referantur; quomodo Gabr., lect. 54 in can., exponit illam orationem canonis Missæ: *Fiat commissio et consecratio*; sed illa oratio alium habet sensum, ut statim dicemus, et, ut verum fatear, hæc tertia expositio captu est difficilis.

13. *Quarta.* — Quarto ergo, et præcipue exponitur illa deprecatio, ut per illam non postuletur consecratio corporis Christi veri, sed mystici; id est, non petitur, ut fiat sacramentum, sed ut ita fiat, ut illis proficiat, qui ad illud adorandum, vel suscipiendum accedunt. Et hanc responsionem dederunt Patres Græci in Concil. Florent., et patet ex ipsis verbis; apud Clem. enim dicitur: *Ut ostendat panem hunc corpus Christi*; non dicit, *ut faciat*, sed, *ut ostendat*, scilicet in effectu; et ideo concludit: *Ut qui eum participaverint, in pietate firmetur*. Sic etiam Basilius orat venire Spiritum Sanctum super nos et super proposita munera, et benedicere ea et sanctificare, et ostendere corpus Christi, nos autem de uno pane et calice participantes coadunet invicem, etc.; Chryst., sic inquit: *Fac panem istum pretiosum corpus Filii tui, et quod est in calice isto, pretiosum sanguinem, ut fiat communicantibus in emundationem animæ*. Hic est ergo scopus illarum omnium orationum. Unde Jacobus sic inquit: *Ne propter me, et peccata mea repudies populum tuum, benigne Domine, miserere nostri Domine, et mitte super nos et super hæc dona Spiritum Sanctum tuum*; et concludit: *Ut sint nobis ex iis sumentibus in remissionem peccatorum*. Et in eumdem sensum dicebatur antea in can. Missæ illa oratio: *Fiat commissio et consecratio corporis et sanguinis tui accipientibus nobis in vitam æternam*; quæ ad tollendam ambiguitatem mutata est in hunc modum: *Hæc commissio, et consecratio corporis et sanguinis Domini fiat accipientibus nobis in vitam æternam*.

SECTIO IV.

Utrum forma hujus sacramenti proferatur a ministro, recitando, vel etiam significando.

4. *Prima sententia.* — Prima sententia est, ministrum recitare quid Christus dixerit, atque adeo in verbis ministri non oportere aliam veritatem querere, nisi solum, quod Christus talia verba protulerit. Ita Innocent., lib. 4 de hoc myst., cap. 47; Durand., in 4, dist. 8, quæst. 2, ad 4; Major ibi, ad 2; Gloss., in cap. Timor, de Consecr., dist. 2; Ocham,

14. Ad Patres, qui dicunt, consecrationem perfici precatione, vel gratiarum actione, primum dicitur, saepe significari per has voces totum Missæ officium, in quo fit corporis et sanguinis Domini consecratio; solent enim saepe Sancti appellare sacramentum, vel affectionem sacramenti, a cærementis, quæ in illo peraguntur; quando vero oportet distinguere Ecclesiasticas preces a verbis consecrationis, satis distincte et expresse id faciunt, ut vidimus. Deinde ipsamet consecratio in actu exercito (ut sic dicam) est quædam invocatio Spiritus Sancti et deprecationis; nam, quia ex promissione et institutione Christi, Spiritus Sanctus assistit his verbis ad perficiendum consecrationem, ideo minister hujus sacramenti profert illa verba, nixus in virtute Spiritus Sancti, et ideo implicitè invocat illum, quod quia commune est omnibus formis sacramentorum, ideo hoc eodem modo de omnibus Sancti loquuntur. Quod autem consecratio sit etiam gratiarum actio, jam in superioribus dictum est, nam hoc est sacrificium laudis, et gratiarum actionis, quod ipsa consecratione perficitur, et offertur. Alii denique Patres intra doctrinam traditam exponendi sunt. Quod si interdum videntur requirere preces Ecclesiæ, exponendum est ex quadam congruitate et decentia, tum, ut minister sacramenti fateatur indignitatem et infirmitatem suam; tum etiam ut populus ad devotionem excitetur; de loco autem Damascenij ibi citato, in superioribus dictum est, etiam post consecrationem vocatam esse a Patribus antitypon; quando autem Damasc. ibi citat Basil., fortasse non meminit hujus loci liturgiæ, vel in oratione, qua ipse utebatur, non erat verbum antitypon. Nam quod ipse non dubitaverit, quin statim post verba Christi perficiatur consecratio, ex aliis ejus verbis manifeste ostensum est.

DISPUTAT. LVIII, SECT. IV.

Quodlib. 2, quæst. 1; Cath., opusc. Quibus verbis Christus consecraverit; et Picus Mirand. in Apolog., quæst. 40. Et hanc opinionem satis probabilem esse existimant Gabriel, lect. 48 in can.; Ledesm., quæst. 49, art. 5. Fundamentum est, quia sacerdos non potest significative vere dicere: *Hoc est corpus meum*, quia illud nullo modo est corpus sacerdotis. Dices, illud *meum*, referri ad Christum, in cuius persona sacerdos loquitur, sicut cum Angelus in persona Dei dicebat: *Ego sum Deus*. Sed contra, quia ex ipso modo, quo sacerdos loquitur, ostendit se non agere personam alterius, sed referre quæ alter locutus est; sic enim inquit: *Qui pridie, quam patet, accepit panem, fregit, deditque discipulis suis, dicens: Hoc est corpus meum*, ergo aperte refert quod alter dixit. Et deinde, ut Durand. ponderavit, subiungit verbum de futuro: *Qui pro vobis effundetur, vel, quod pro vobis tradetur*, ut Graeci addunt, quæ verba nunc formaliter prolata falsa essent, quia jam nunc non est effundendus sanguis Christi; est ergo tota illa materialis tantum recitatio.

2. *Secunda sententia.* — Secunda sententia extreme contraria est, sacerdotem etiamsi priora verba canonis, usque ad illud verbum, *dicens*, tantum recitando proferat, tamen quando verba consecrationis profert, jam nullo modo recitando, sed significando loqui. Ita Mârsil., quæst. 6, art. 1, 2 p., dub. 6, in fine; Gabriel, dicta lect. 48. Fundamentum est, quia repugnat, eadem verba simul materialiter et formaliter proferri, tum quia non potest idem homo simul in propria et in aliena persona eisdem verbis loqui; tum etiam quia illi duo modi proferendi requirunt diversam, et æquivocam significationem in verbis; ut in præsente, si sacerdos refert quid Christus dixerit, verba Christi designabunt illas numero species panis, quæ fuerunt in manibus Christi; si vero formaliter et significative loquitur, designabunt species, quæ sunt in manibus ipsius sacerdotis. Repugnat ergo simul conjungi illos duos modos in eodem sermone.

3. *Tertia sententia.* — Tertia opinio est, sacerdotem materialiter et formaliter dicere verba consecrationis; indicat D. Thom. hic, art. 5; expressius tenet Bonavent., dist. 8, 2 p., art. 1, quæst. 1; Ægidius, Theor. 42; clarus Soto, dist. 41, q. 1, art. 5, qui tamen videtur distinguere inter proferre materialiter et proferre recitative; ait enim sacerdotem

proferre haec verba et significative et recitative, non tamen materialiter, et subdit, D. Thom. non reprobare dictum Innocentii, quatenus dicit accipi haec verba recitative, sed quatenus dicit accipi materialiter. Quæ verba alicui videri poterunt involvere repugniam, sed non ita est, si termini intelligentur, quia Soto accipit illud, materialiter, quasi privative, ita ut idem sit quod recitative, absque ulla præsente significatione. Omissis autem verbis, ut rem exponamus, considerandum est, aliud esse loqui de his verbis, prout nunc dicuntur a sacerdotibus in canone Missæ, et aliud prout necessarium est ea proferri ad sacramentum conficiendum.

4. *Verba quibus consecravit Christus Dominus recitat sacerdos.* — Dico ergo primo: nunc de facto sacerdos ita profert verba consecrationis, ut referat ac recitet quid Christus dixerit. Haec est evidens ex ipso contextu canonis Missæ: *Benedixit, fregit, deditque discipulis suis, dicens: Accipite et comedite, hoc est corpus meum*. Ubi in tribus primis verbis refert, quid Christus fecerit; in verbo autem illo, *dicens*, refert, quid dixerit; unde illa duo verba: *Accipite et comedite*, recitative proferuntur; ergo idem est de immediate sequentibus: *Hoc est corpus meum*. Cur enim contra omnium conceptionem dicemus subito præscindi, ac prætermitti historiae recitationem? Et confirmatur primo, ex illa particula enim; nam si illa non sumitur recitative, incongrue, et absque ullo sensu adjungitur, quia prout hic et nunc profertur, nihil formaliter significare potest, cum reddat causam præcedentium verborum, quæ solum recitando fuerunt prolata. Confirmatur secundo, quia ut verus sit totus ille sermo sacerdotis, necesse est, ut Christus protulerit illa verba: *Hoc est enim corpus meum*, quia revera, et sacerdos hoc affirmare intendit, et qui audiunt, ita intelligent; ergo revera est recitatio.

5. *Consecrationis verba non recitative tantum, sed significative simul a sacerdotibz proferuntur.* — Dico secundo: verba consecrationis non tantum recitando, sed formaliter etiam significando proferuntur a sacerdote. Hanc conclusionem, præter auctores supra citatos in secunda et tertia opinione, tenet Alexand. Alens., 4 part., q. 33, membr. 3, art. 2, § 4; Richard., d. 8, art. 3, quæst. 1, ubi idem sentit Scotus, quæst. 2; Paludan., Capreol., et alii; Ocham, Quodlib. 2, quæst. ultim. Ratio D. Thomæ est, quia, si verba non proferrentur formaliter, non applicarentur ad

materiam præsentem, et ita non perficeretur sacramentum. Quam rationem impugnant Richard. et alii, quia potuisse Christus instituere, ut verba solum materialiter prolata haberent vim sacramentalem, et ita possent applicari ad materiam per intentionem ministri, supposita institutione. Tamen D. Thomas non loquitur de potentia Dei absoluta, sed supposita ordinaria lege gratiae; et hoc modo est ratio solida, quia sacramenta efficiunt quod significant; ergo, ut verba efficiant consecrationem præsentis materiae, oportet ut illam significant, vel e contrario, si illam non significant, nec etiam efficiunt, et hic est sensus rationis D. Thom. Et amplius explicatur, quia, si illa verba solum materialiter proferrentur, ex veritate illorum non posset colligi, hoc, quod nunc est in manibus sacerdotis, esse verum corpus Christi, quia illa hoc non significant. Dices, colligi hoc ex veritate verborum Christi; nam ipse formaliter illa protulit. Contra, quia ex illis solum colligitur, id quod fuit in manibus Christi, fuisse corpus ejus, quia verba Christi, formaliter sumpta solum illud significabant. Dices, ex facto Christi colligi, idem fieri in manibus sacerdotis, quia ipse Christus dixit: *Hoc facite in meam commemorationem*; sed certe, si sacerdos tantum recitat verba Christi, et veritas verborum, ut a sacerdote proferuntur, non requirit præsentiam realem, valde enervantur hujus fidei fundamenta, dum ad solam facti Christi similitudinem revocantur; nam posset aliquis dicere, similitudinem tantum esse in externa cæremonia et recitatione verborum, non in efficacia et potentia; multo ergo congruentius dicitur accipi verba formaliter. Unde Concil. Trident. cum ex veritate verborum colligit præsentiam, et cum dicit quædam esse hic ex vi verborum, non loquitur tantum de verbis, ut a Christo prolata sunt, sed etiam ut a sacerdote proferuntur. Sancti præterea propter hanc causam dicunt, sacerdotem loqui in persona Christi, ut virtute verborum conficiat. Sic Chrysostom., hom. 83 in Matth., et hom. 2 in 2 ad Tim., eundem esse dicit, qui nunc consecrat, quippe per os sacerdotis eadem verba pronuntiat; sic etiam Ambros., 4 de Sacram., cap. 4: *Quando pervenit (inquit) sacerdos ad conficiendum sacramentum, jam non suis, sed utitur sermonibus Christi.* Et confirmatur primo a posteriori, quia alias ex vi talis formæ non esset necessaria præsentia materiae, quia si sacerdos non profert significative, ergo per pronomen *Hoc*,

non designat aliquid, sed solum refert quid Christus dixerit et designaverit. Confirmatur secundo, quia alias formaliter ac proprie non uteremur nunc ea forma, qua Christus usus est, sed solum in materiali sono verborum, quia Christus usus est illis verbis, ut sunt propositio significans verum vel falsum; nos vero materialiter tantum illa sumimus, ut extremum cuiusdam propositionis, in qua affirmamus, Christum illa dixisse. Confirmatur tertio, quia in omnibus aliis sacramentis novæ legis verba formaliter proferuntur; ergo majori ratione et altiori modo, id debuit servari in hoc sacramento, quod excellentius est. Hoc vero ex sequente conclusione amplius constabit.

6. *De necessitate consecrationis est quod verba significative proferantur, non vero quod recitentur.* — *Objectio.* — *Solutio.* — *Objectio altera.* — *Solutio.* — Dico tertio: de necessitate consecrationis est, quod haec verba formaliter proferantur, non vero quod recitentur, Christum ea protulisse. Haec posterior pars probari facile potest, quia, si sacerdos nulla alia proferat verba, nisi sola illa, quibus corpus conficitur, sufficient ad consecrationem; sed, si sola illa proferat, non referet, Christum illa dixisse, quia non conficit propositionem, qua id affirmet; ergo recitatio illa, seu materialis prolatione, non est de necessitate sacramenti. Dicit aliquis fortasse: ex intentione ministri possunt tunc materialiter tantum proferri, ut, si non intendat aliquid affirmare, sed solum proferre verba similia iis, quæ Christus protulit. Respondet et hanc intentionem vix esse possibilem, si minister revera intendit præsentem panem consecrare, et esto, sit possibilis, constat nulla ratione esse necessariam. Quod præterea explicatur, probando simul formalem significationem esse necessariam, quia necesse est, ut sacerdos intendat confidere præsentem panem; ergo necesse est, ut hoc ipsum intendat, cum dicit: *Hoc est*, etc., quod est, formaliter verba illa proferre. Patet consequentia, quia non potest aliter hunc panem confidere et transmutare in corpus Christi, nisi hoc significando per verba, quæ profert, quia in sacramentis novæ legis non sunt separabilia illa duo, scilicet, proferre ad efficiendum et ad significandum; imo hoc secundum est quasi fundamentum alterius, et magis essentialie sacramento, ut sic. Dices: ergo qui priorem opinionem sequitur, cum intendat verba illa materialiter tantum proferre, non conficiet. Respondet,

aliud esse opinari, aliud intendere; licet ergo quis opinetur, illa verba materialiter proferre, tamen re ipsa intendit ea proferre, prout Christus instituit; unde, licet quis ex privato errore intenderet materialiter proferre, tamen quia semper habet intentionem faciendi, prout Christus instituit, necessario habet implicitam intentionem proferendi verba formaliter et significative; nec prior intentione hanc posteriorem excludit, sed haec potius illam corrigit. Dices: quid si expressa intentione excluderet formalem significationem verborum, ita ut omnino nolit aliquid verbis illis affirmare? Respondet, dummodo semper retineat generalem intentionem, existimans, ob privatum errorem, unam non esse contrariam alteri, vere conficiet, quia semper submittet particularem intentionem, quæ materialis est, alteri universalis, quæ est veluti formalis et non procedens ab aliquo errore, sed ex absoluta voluntate conficiendi sacramentum, et ideo est omnino efficax; male autem faceret minister habendo illam intentionem, et abutendo sua privata opinione, præsertim, cum nihil, vel parum probabilis sit; quod si adeo esset temerarius, ut directe excluderet generalem intentionem, si suæ privatæ repugnaret, id est, si intenderet non proferre verba formaliter, etiamsi ex Christi institutione ita proferenda sint, tunc nihil conficeret, quia non habet debitam intentionem, scilicet, formaliter loquendi et proferendi verba, quæ aliqua ratione necessaria est; sed hic modus intentionis non potest moraliter accidere; quin potius existimo, quidquid speculative opinentur ministri hujus sacramenti, practice tamen nullum esse, qui cum incipit proferre formam: *Hoc est corpus meum*, non intendat demonstrare id, quod habet in manibus, vel coram oculis; atque ita formaliter et significative loqui.

7. *Ad fundamenta primæ opinionis responsio.* — Ad fundamenta primæ opinionis jam responsum est, illud pronomen *meum* non referre sacerdotem, sed Christum, in cuius persona minister loquitur. Ad primam vero confirmationem in contrarium respondet, illam probare, sacerdotem etiam loqui recitative; non vero, non loqui significative. Ad secundam Durandi, prima expositio est, verba haec, qui pro vobis effundetur, non significare effusionem cruentam, quæ facta est in passione, sed incurvantem, quæ fit in sacramento, ut sensus sit: *Qui pro vobis effundetur, id est, ad bibendum dabitur separatim a cor-*